

Степанченко Ю.Д. – слухач 7 КМ 2А
курсу ННІЗДН Національної академії
внутрішніх справ

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСІБ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ ЕКОЛОГІЧНІ ЗЛОЧИНИ

У дослідженнях проблем протидії злочинності вчення про особу злочинця посідає чільне місце, адже накопичення, описання, пояснення та систематизація відповідних наукових знань є невід'ємним компонентом створення цілісної кримінологічної теорії протидії злочинності. Зазначене справедливе також щодо окремих видів злочинності, у тому числі екологічної, запобігання якій неможливе без з'ясування специфіки окремих категорій осіб, які вчиняють злочини цієї категорії, адже система особистісних характеристик злочинців має важливе значення для аналізу причин злочинної поведінки, а отже, і для запобігання таким злочинам. Тому з огляду на суттєву варіативність особистісних рис екологічних злочинів, що були висвітлені в науковій літературі, виникає потреба в здійсненні їх типології як способу систематизації кримінологічного знання [1].

Соціально-адаптивний тип особистості злочинця відрізняється високим рівнем нервово-психічної, емоційно-вольової стійкості, опірністю (толерантністю) до тривалого впливу стресу, психофізичних перевантажень, сценічним типом реагування в складних, критичних ситуаціях, розвиненими адаптивними властивостями нервової системи (силою, рухливістю нервових процесів). Ці якості можуть посилюватись добре розвиненим інтелектом, що дає змогу суб'єкту успішно освоювати той чи інший спосіб вчинення злочинів, гнучким мисленням, кмітливістю, прагматичним складом розуму, здатністю прогнозувати розвиток подій не тільки на час вчинення злочину, а й у подальшому, у ситуаціях активної протидії зусиллям правоохоронних органів. Такі особи нерідко мають досить широке коло інтересів (і не лише в кримінальній

сфері), гарну пам'ять, розвинене увагу та уяву, загострене сприйняття. У мотиваційній структурі особистості цього кримінального типу, як правило, переважають мотиви досягнення, ціннісні орієнтації, що дають їм змогу усвідомлено ігнорувати соціальні норми, загальноприйняті правила поведінки, переступати недозволене. Тому характерною рисою таких осіб є низький рівень нормативності поведінки, що відповідає такому ж рівню правосвідомості [2].

Особи, які вчиняють екологічні злочини та належать до адаптивного типу, часто відрізняються високим (завищеним) рівнем самооцінки, що інколи призводить до переоцінки ними власних сил і можливостей та може бути однією з причин помилок в умовах невинуватого й неприйняттого для суспільства екологічного ризику, що характеризує необережні злочини, пов'язані із забрудненням довкілля. Небезпечність таких осіб зумовлена можливістю заподіяння важковідновлюваної чи невідновлюваної сукупної шкоди, що є наслідком, як правило, свідомого ігнорування ризику своєї поведінки особами, які мають здатність передбачати результати власної діяльності завдяки спеціальній фаховій підготовці та досвіду. Розглянута категорія осіб за своїми морально-психологічними ознаками є соціально-інтегрованими особистостями. Для більшості з них не характерні помітні виражені дефекти правової й моральної свідомості. У більшості випадків на вчинення злочинів таких осіб мотивує бажання досягти успіху в господарській діяльності та інших корпоративних цілей будь-яким способом, отримавши особисту вигоду й не думаючи про можливі наслідки [3].

Висновки. Запропонована типологія осіб, які вчиняють екологічні злочини, за ознакою адаптивної спрямованості, на нашу думку, може бути актуальною як у теоретичному, так і в практичному плані. Варто зазначити, що типологічні властивості осіб, які вчиняють екологічні злочини, мають різний ступінь вираження та різноманітні поєднання. Тому можна говорити про значну варіативність типів цієї категорії осіб, що

дає можливість доповнення наведеної авторської типології новими типами та підтипами.

Список використаних джерел

1. Турлова Ю. Типологія осіб які вчиняють екологічні злочини / Ю. Турлова //Visegrad Journal on Human Rights. http://vjhr.sk/archive/2016_5/part_2/29.pdf
2. Косолапова Н.В. Юридическая психология : [конспект лекций] / Н.В. Косолапова, А.И. Иванова. – М. : Юрайт, 2009. – С. 95.
3. Мельник О.В. Запобігання злочинам щодо забруднення довкілля в Україні : [монографія] / О.В. Мельник, Г.С. Поліщук, Ю.О. Левченко. – К. : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2014. – С. 112.